

טור יורה דעה הלכות שחיטה סימן א
הכל שוחטין לכתחילה נשים ועבדים משוחררים וכל אדם

בית יוסף יורה דעה סימן א

הכל שוחטין לכתחילה. משנה בריש חולין (ב.):
ומ"ש נשים - כן כתבו התוספות בריש חולין (ב. ד"ה הכל), ודלא כהלכות ארץ ישראל (ה"ש לאלדד הדני לקוטי הלכות אות א עמ' 28) שכתבו
דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלה שמא יתעלפו, והפוסקים הסכימו לדעת התוספות.

והאגור (סי' אלף סב) כתב:

שאף על פי שדעת הפוסקים כן -

המנהג בכל גלות ישראל שלא ישחטו

ומעולם לא ראיתי נוהג לשחוט

ולכן אין להניחן לשחוט

כי המנהג מבטל הלכה

ומנהג אבותינו תורה היא.

עכ"ל:

ואני אומר:

שאם היה אומר שהיו רוצות לשחוט ולא הניחון - היה אפשר לומר שהיא ראייה, אך ראיית לא ראינו אינה ראייה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה סימן א סעיף א

הכל שוחטין לכתחילה, אפילו נשים.

הגה: יש אומרים שאין להניח נשים לשחוט, שכבר נהגו שלא לשחוט, וכן המנהג שאין הנשים שוחטות (ב"י בשם האגור).
ועבדים וכל אדם

שולחן ערוך חשן משפט לו: כב

בעכשיו נהגו לקבל עדים מהקהל על תקנתם והסכמתם, ועל ההקדשות ועל כל ענייניהם,

וכשרים אפילו לקרוביהם, כיון שקבלום עליהם.

הגה:

כל דבר התלוי במנהג בני העיר - אין אומרים בו תרי כמאה, אלא אזלינן ביה בתר הרוב.

וכן כל כיוצא בזה שאין אנו צריכים עדות ממש.

וכן לא אמרינן בכיוצא בזה 'לא ראינו אינו ראייה'. אלא הוי ראייה (מהרי"ק שורש קע"ב),

ודנין בחזקת הישבו וכדומה לזה מצורכי העיר אפילו על פי עד מפי עד מפי הקבלה, דהרי בלאו הכי כולן נוגעין בדבר (תשובת מיימוני ה"ע סי'

י"ג). ועיין לקמן סי' קנ"ז וקס"ג מדינים אלו.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שפב סעיף א

רחיצה כיצד? אסור לרחוץ כל גופו, אפילו בצונן; אבל פניו ידיו ורגליו, בחמין, אסור; בצונן, מותר. ואם היה מלוכלך מטיט וצואה, רוחץ כדרכו
ואינו חושש.

הגה:

וכל זה מדינא אינו אסור רק שבעה, אבל אח"כ מותר ברחיצה, אלא שנהגו האידנא לאסור (כל) רחיצה כל ל' יום (מהר"מ הלכות שמחות

ובהגמ"י פ"ז מהל' יום טוב ופ"י דהל' אבל); ואפילו לחוף הראש אסור (לקמן סי' ש"צ ובא"ז); ואין לשנות המנהג, כי מנהג קדום הוא ונתייסד

על פי ותיקין (א"ז בשם רשב"א).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שצ סעיף ג

אסור ללבוש תוך שבעה כלים חדשים צבועים וישנים יוצאים מתחת המכבש. (פי' כלי לעצור בו הבגדים).

הגה:

דאסור ללבוש בגדי שבת תוך ד' שבועות הראשונים, אבל אח"כ מותר אפילו על אביו ואמו, וכן לעשות בגדים חדשים (כל בו בשם מוהר"ם),

אבל נהגו איסור כל י"ב חודש

שעורי הרב חולין סימן א

ולכאורה ב' מנהגים אלו תמוהים, דהיאך אפשר לייסד מנהג בשב ואל תעשה, הא לא ראינו אינה ראייה?! אלא ע"כ צ"ל דס"ל לרמ"א כדעת מהרי"ק דאע"ג דאין ניהוג בשוא"ת מברר מהי הקבלה בנוגע לפסק הלכה, וכ"ש שאינו קובע ההלכה היכא דליכא אפילו שיטה א' כאותו ניהוג, **"מ"מ ניהוג בשוא"ת קובע ויוצר מנהג**, ובתורת מנהג חייבים לקיימו.

משנה זבחים יב:ד

כל הקדשים שאירע בהן פסול קודם להפשיטן - אין עורותיהן לכהנים; לאחר הפשיטן - עורותיהן לכהנים. אמר רבי חנינא סגן הכהנים: מימי לא ראיתי עור שיוצא לבית השריפה. אמר רבי עקיבא: מדבריו למדנו שהמפשיט את הבכור ונמצא טריפה שיאותו הכהנים בעורו. וחכמים אומרים: אין לא ראינו ראייה, אלא יצא לבית השריפה

ש"ך על שולחן ערוך חושן משפט הלכות עדות סימן לז סעיף כב (לח)

וכן לא אמרין בכיוצא בזה לא ראינו אינה ראייה כו' - בזה ישבתי בתחילת ספרי שפתי כהן ליורה דעה [סימן א' סק"א] דברי האגור [סי' אלף ס"ב] שכתב שאין להניח נשים לשחוט שכבר נהגו שלא לשחוט, שהב"י שם השיג עליו דלא ראינו אינה ראייה. ואני כתבתי **דבמנהג הוי לא ראינו ראייה, וכמ"ש מהרי"ק והר"ב כאן.**

ושמעתי שיש מי שהקשו עלי בזה. וגם שאלני משכיל אחד, ואמר שדעת מהרי"ק שורש קע"ב [קע"א] והר"ב כאן אינו כן, אלא **הם מיירי בדבר שבא לעשותו ונמנעו לעשותו משום המנהג.** וכן הוא בשלטי גבורים ריש פרק השוכר את הפועלים [ב"מ נ"ב ע"א מדפי הרי"ף] דמהרי"ק מיירי דוקא בכה"ג כגון שיש בו מנהג במקום פלוני שאין מברכים שהחיינו או שאר ברכות או שאין משלימין בתענית בע"ש וכה"ג, והאריך בהוכחות בשלטי גבורים שם, יעויין שם.

וזה אשר השבתי לו.

בודאי כדבריו כן הוא בשלטי גבורים,

אבל לפי דעתי הבעל שלטי גבורים לא כיון יפה, ודעת מהרי"ק והר"ב הוא כדברי, וכמו שאבאר. בראש, מה שרוצה בעל שלטי גבורים לומר דדוקא דהיכא דאירע מעשה ונמנעו לעשותו חשיב מהרי"ק לא ראינו ראייה, לא נהירא לפע"ד, דא"כ היאך כתב מהרי"ק ז"ל: **ואשר כתב עוד כי לא ראינו ולא שמענו אינה ראייה,** הלא דבר פשוט הוא דדוקא היכא שיש ב' כתי עדים המכחישים זו את זו, אחת אומרת ראינו שנתקדשה ואחת אומרת לא ראינו כך וכך, אבל היכא שאין הכחשה, כי הכא שאין אדם מעיד שנהגו הראשונים להחמיר באלו הסבלונות, פשיטא ופשיטא דמהימני האומרים ומעידים שלא ראו ולא שמעו מימים הראשונים פוצה פה ומצפצף, וכה"ג איתא בעירובין כו' עכ"ל.

דמשמע דטעמא דבב' כתי עדים כיון דאיכא הכחשה, הא לאו הכי הוי לא ראינו ראייה, דומיא דהנך דמסהדי דלא ראינו שנתקדשה, דלא הוי מסהדי על המעשה שנמנעו לעשותו. . . . וטעם נכון יש בדבר,

דכיון שהמנהג כן **והדבר שכיח כן, אם היה הדבר מותר אי אפשר שלא היינו רואים פעם אחת כן נוהגים להתיר,** אלא ודאי המנהג הוא כן **שנהגו בכונה לאסור וכן להפך.**

שלטי גבורים בבא מציעא נא: בדפי הרי"ף אות ב

וכן לענין המלאכה יעשו כפי המנהג... שאם נהגו שלא להשכים ולהעריב אינו יכול לכופם להשכים ולהעריב... ונ"ל דאין נקרא מנהג מה שלא נעשה מעולם אם לא שבא מעשה ואופן לעשותו ומנמנו מלעשותו כן כדאמרין בכמה דוכתי על ענין הברכות וכיוצא בזה מנהג מקום פלוני שאין מברכין שהחיינו או ברכה אחרת

תומים סימן לז [כד]

"לא ראינו אינו ראייה" - הרב הש"ך (סקל"ח) האריך בזה לקיים מה שכתב בריש הלכות שחיטה (סק"א) במה שכתב האגור (סי' אלף סב) כי לא נהגו לנשים לשחוט, כי לא ראינו מעולם נשים שוחטים. וכתב עליו הב"י (שם סעיף א) לא ראינו אין ראייה. וכתב הש"ך שם מהך דהכא דבמקום מנהג לא ראינו הוי ראייה, וכאן האריך בזה. ואני איני מבין בזה דבריו, דודאי במקום דהדבר תלוי, וידוע דיש מקומות שנהגו כך או כך, או דיש מחלוקת בפוסקים, שפיר הוי לא ראינו ראייה, כגון בסבלונות, דיש מקומות דחוששין לקידושין ומקומות דאין חוששין, וידוע בזה כדאמרין בגמרא (קידושין נ ב) ובפוסקים, והם העידו שלא ראו מקום הזה לחוש בסבלונות לקידושין, אמרין בזה לא ראינו הוי ראייה, וכן בעירובין יש מחלוקת פוסקים בתנאים, זה אומר להשלים וזה שלא להשלים, אמרין הואיל ולא שמענו מסתמא דעתם כהך תנא, אבל שם דאין כאן פקפוק אי שוחטים נשים, והוא אמר הואיל ולא ראיתי לשחוט, ש"מ דמנהג כך, היכי נחדש מנהג מה דלא ידענו שיש מקומות דנהגו כך, ויפה טען הב"י, ודו"ק, וצ"ע.

שו"ת מהרי"ק סימן קע

אליכם אישים הראשים אחינו ק"ק יושבי פייראנצ' יצ"ו שלום רב
הגיעתני אגרתכם ע"י שלוחיכם הל"ז יום שני מחג השבועות בערב
ואמת הוא חי נפשי כי מאד אני טרוד בעסקים אחרים אמנם מפני האהבה והכבוד פניתי מכל עסקי כדי להיות סר למשמעתכ'
ותדעו אחיי יצ"ו כי כבר נשאלתי על כיוצא בזה זה ימים רבים
ואני דחיתי מחוות דיעי עד אשר חקרתי ודרשתי היטב בשבע חקירות ודרישות
לדעת תוכן המנהג הזה אשר נהגו הלועזים לשגר תמיד דורון לכלה מאת החתן תכף אחר עשיית הקנין
כי אמרתי אל לבי שאי אפשר שיורו הסבלונות האלה ענין קדושין
שהרי ידענו וגם ספרו לנו אבותינו הראשונים אשר היו לפנינו היו הרבה תופסי תורה בגלילות איטליא וחסידים ואנשי מעשה
אשר מסתמא שגם הם נהגו מנהג זה ואם היה בזה חשש קדושי' אם כן היתה מכשלה גדולה יוצאה מתחת ידם וחלילה וחס
להוציא לעז על הראשונים שהרי טובה צפרנם של הראשונים מכריסן של אחרונים
וגם עוד היום חכמה יש שם וזקנה יש שם ואמרינן בירושלמי אם הל' רופפת בידך ראה היאך הצבור נוהג
והנה גלוי ומפורסם הוא כי כולם נוהגים מנהג זה ואיש מהם לא נעדר ופעמים רבות חוזרים בהם או מת החתן ב"מ
קודם זמן החופה

ולפי מה ששמעתי מזקני הארץ הזאת ותושביה שלא ראו שום פוצה פה ומצפצף להצריכה חליצה כשמת או גט
כשמתחרטין

אם לא על ידי חדשים מקרוב באו

אשר על זה תמהו איש אל אחיו וגם כתבו אלי קצת מזקני הארץ ותושבים איך פליאה נשגבה היא בעיניהם היות בדבר
הזה שום חשש קדושין מכמה טעמים ואמתלאות אשר נתנו לדבריהם
וגם כי מעול' לא שמעו בימי הראשונים שהיו חוששין כלל לאותו סבלונות שנותנין אחר עשיית הקנין
ולזה נתתי אל לבי ליישב המנהג
כי מנהג של ישראל תורה היא
ולכן אמרתי

כי לפי הנראה לע"ד יש להם טעמים רבים להסמך עליהם לקיים מנהגם שלא לחוש

...

והנה הגלילות הללו לפי מה שהעידו לפני מקציני הארץ ותושביה כולן נהגו לסבל תחלה ואחר כך לקדש
ואם כן יקרה לפעמים במקום מן המקומות שיקדש הארוס את ארוסתו תכף בשעת הקנין בטרם יתן הסבלונות ביראתו פן
תחזיר/תחזור/ בה, כגון באשה שיש עליה קופצין ויש אחרים מחזרים אחריה וירא הוא פן יניאו את לבה מלהתקדש לו,
או כיוצא בזה - לפי הנראה לע"ד משום כך לא יחשב האיש הזה מאותן שמקדשים והדר מסבלין,
כיון שאינו עושה זה מחמת קפדת הסבלונות

...

ומאחר שכן הוא שבגלילות הללו אשר שמענו ומזקנים התבוננו שאין דרכם כלל אפילו המיעוט לקדש קודם הסבלונות אם לא
לפעמים לעתים רחוקים פן תתחרט האשה ולא חשיב הא אפילו במעוט מקדשי והדר מסבלי אלא בכולהו מסבלי והדר מקדשי
וכדפיר'

נלע"ד דלכ"ע אין לחוש לאותו/לאותן/ סבלונות הנזכרות

...

וראיה מהא דגרס בפ' שני דכתובות (דף כב)

תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא וכו'

ומפרש לה רב אשי הכי

שנים אומרים ראינוה שנתקדשה ושנים אומרים לא ראינוה שנתקדשה

ופריך עלה

פשיטא לא ראינוה אינה ראייה

ומשני

לא צריכה דדיירי בחצר אחת מהו דתימא אם איתא דמקדשין קלא אית ליה למילתא קמ"ל דעבידי אינשי דמקדשי בצינעא
והרי לך

דאי לאו משום טעמא דעבידי אינשי דמקדשי בצינעא,

הוה לן למימר דאם איתא דמקדשי קלא אית ליה למילתא,

ואפילו להכחיש העדים שמעידין שראוה שנתקדשה,

ואף על גב שלא ראינוה דקאמרי אינך אינה ראייה;

שו"ת מהרי"ק סימן קעא

האצילים ק"ק פלורנץ יצ"ו שלום רב לכולכם למקטן ועד גדולן
הנה אמת כי הגיע אגרת אגרת ונחתמה בשמכם
ואולם כי לא האמנתי שהמכשיל' הזאת תצא מתחת ידיכם וחלילה לכם מעשות זאת להיות מן החוקקים חקקי און ומכתבי עמל
כאשר עשה האיש הכותב הזה אשר הרה עמל וילד עון ואמר להטותו בעצת לשונו וכתב על שמכם ופצה בלי ריחא ובלי
טעמא. כמיא דביעי בעלמא. רק בדרך הסתר. ודבר כזה פלסטריו וקפץ ומקנתר. בלא כרעים לנתר. אך שקר נחל שאין לו
רגלים. ודומה לקופה שאין לה שולים. שם אור לחושך של מצרים. וחושך כאור הצהריים. וכאור החמה שבעתים מקוצר רוחו
וערלת לבבו שאין בטולו במאתיים. הקשה את רוחו ואמץ לבבו. וכל רוח אין בקרבו. או יודע את רבו ומתכוון למרוד בו והנה נא
שכרו אתו ופעולתו כי יטול הרובה את תשובתה תשובה גמורה ונצחת את כל ונוכחת
ראשונה על אשר כתבתי משם זקני הארץ וחשוביה שלא ראו פוצה פה ומצפצף רק מחדשים מקרוב באו וכו'
וכתב הכותב

למה לא נאמר ישן מפני חדש תוציאו והפליג להרחיב המאמר במילין שאין ענין לכאן רק כמתכוין לקנתר ולהראות שקרא
ושנה

...

גם מ"ש דתרי במאה וכו' גם זה הוי הבל
ודאי כשנחקרה עדותם בב"ד או כשנתקבל בב"ד מהני תרי כמאה דסוף סוף עדות איכא
אבל כי לא אתא בתורת עדות אלא גלוי מלתא בעלמא - סברא הוא להאמין יותר המרובים מהמועטים
דכל היכא שאין עדות ממש הולך אחר רוב דעות כדאיתא ביבמות פ' האשה (דף פח) ובסוטה פרק מי שקנא (דף לא)

...

ואשר כתב עוד כי לא ראינו ולא שמענו אינו ראינו
אלא דבר פשוט הוא דדוקא שיש שתי כתי עדים המכחישים זה את זה
אחת אומרת ראינוהו שנתקדשה ואחת אומרת לא ראינו כך וכך

אבל היכא שאין הכחשה
כי הכא, שאין אדם מעיד שנהגו הראשונים להחמיר באלו הסבלונות
פשיטא ופשיטא דמהמני האומרים ומעידים שלא ראו ולא שמעו מימים הראשונים שום פוצה פה ומצפצף
וכה"ג איתא בעירובין סוף פרק בכל מערבין (דף מא) גבי הא ד
אין גוזרין תענית על הצבור וכו'
לאחר פטירתו של ר"ג בקש רבי יהושע/יהושע/ לבטל את דבריו
עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו
עד

יהושע אין שומעין לך, שכבר הוקבע הלכה כמותו, ולא היה אדם שעירער בדבר
הרי לך שלא אמר לו 'לא שמעתי אינו ראינו', דהא ע"כ לא היה עדותו אלא שלא שמע מערער, מדלא קאמר 'והודו לו
חכמים'.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נא עמוד א

גופא: דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהן
אמר רב חסדא: בכותאי עסקינן.
וכולי עלמא לא?! והתניא:

רוחצין שני אחין כאחד ואין רוחצין שני אחין בכבול
ומעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל שרחצו שניהם כאחד בכבול ולעזה עליהן כל המדינה אמרו מימינו לא ראינו כך
ונשמט הלל ויצא לבית החיצון ולא רצה לומר להן מותרין אתם
יוצאים בקורדקיסון בשבת ואין יוצאין בקורדקיסון בשבת בבירי
ומעשה ביהודה והלל בניו של רבן גמליאל שיצאו בקורדקיסון בשבת בבירי ולעזה עליהן המדינה ואמרו מימינו לא ראינו כך
ושמטום ונתנום לעבדיהן ולא רצו לומר להן מותרין אתם
ויושבין על ספסלי נכרים בשבת ואין יושבין על ספסלי נכרים בשבת בעכו
ומעשה ברבן שמעון בן גמליאל שישב על ספסלי נכרים בשבת בעכו ולעזה עליו כל המדינה אמרו מימינו לא ראינו כך
נשמט על גבי קרקע ולא רצה לומר להן מותרין אתם.
?!

בני מדינת הים נמי, כיון דלא שכיחי רבנן גבייהו, ככותים דמו.